

Likkledets historie

Likkledets tidligste historie er usikker. Hva som er pålitelige tradisjoner og hva som er legender, er vanskelig å avgjøre. Det finnes flere beretninger om et klede med avtrykk av Jesu ansikt fra de første århundrene.

I ulike kilder hører vi om et klede som blant annet blir beskrevet ved hjelp av disse greske ordene: *tetradiplon* («foldet i fire»), *acheiropoietos* («ikke gjort med menneskehender»), *mandyl* (hellig klede) eller *sinclon* (likklede). Det siste av disse ordene er det samme som blir brukt i tre evangelier – i Matteus, kapittel 27, vers 59; i Markus, kapittel 15, vers 46 og Lukas, kapittel 23, vers 53.

Noen kilder gjør det sannsynlig å tro at Likkledet nokså tidlig kom til byen Edessa. Byen heter i dag Urfa og ligger i det sør-østlige Tyrkia, rett ved grensen til Syria, ca. 60 mil nord for Jerusalem.

Biskop Eusebius skrev en omfattende kirkehistorie som utgjør 250-300 boksider. Han var biskop i byen Caesarea i årene 314-339. Tidlig i verket forteller Eusebius en underlig historie om «Taddeus og kong Abgar av Edessa». Han beretter der at kong Abgar levde på Jesu tid, og at han var alvorlig syk. Han kalte bud på Jesus for å få ham til å komme til Edessa og helbrede ham. Det svarte Jesus nei til, han måtte fullføre sin gjerning, men ville senere sende en av sine disipler.

Eusebius forteller så at Taddeus (også kalt Addai), en av de 72 i Jesu disippelkrets, etter en tid ble sendt til kong Abgar av apostelen Thomas. Da kongen bekreftet at han trodde på Jesus, la Taddeus hendene på ham og helbredet ham. Eusebius nevner ikke noe klede i sin beretning om kong Abgar, men i den senere kirkekunst blir det ofte fremstilt som om Taddeus hadde med seg et sammenbrettet klede med et bilde av Jesus på. Dette bekreftes i det apokryfe skriftet ”*Taddeus’ læresetninger*” fra ca. år 400, der det fortelles om et klede som har et bilde av Jesu ansikt.

I 2011 ble det funnet en tekst i Jordan som var skrevet på klassisk gresk, inngravert på bly og kopperplater. Framtidig forskning vil vise om dette er originalteksten til historien om kong Abgar og Taddeus. (Se *The Gospel of Abgar*, Logos Star Press, Toronto 2012.)

Tradisjonen forteller at kledet forsvant på 400-tallet, men midt på 500-tallet ble det funnet igjen i en gjenmurt nisje over byporten i Edessa. I samme århundre skriver kirkehistorikeren *Evagrius Scolasticus* at folket i Edessa i forbindelse med en persisk beleiring av byen i år 544, «brakte fram det guddommelig skapte bildet som ikke er laget av menneskehender, det som Kristus sendte til Abgar da han [Abgar] lengtet etter å treffe ham.» Ifølge Evagrius tok stillaset som perserne hadde bygget for å innta byen, øyeblikkelig fyr da kledet ble vist. Fienden så at her var overnaturlige krefter på ferde og flyktet.

Våren 943 blir Edessa beleiret av en stor hær. Ifølge arabiske kilder var den på hele 80 000 soldater. Hæren var sendt av den bysantinske keiser *Romanos I Lekapenos* i Konstantinopel. Edessa har nå i lang tid vært under muslimsk kontroll, men disse har også holdt det hellige *Mandyl* i ære. Den bysantinske øverstkommanderende John Kourkouas lover å ikke røre byen. Tvert imot gir han løfte om å betale byen en stor sum på 12 000 sølvpenge, og han

lover å løslate 200 muslimske fanger av høy rang mot 'bare' én eneste gjenytelse: å få Edessa-kledet utlevert.

Byens kristne befolkning protesterte på det sterkeste, fordi de regnet Kledets beskyttelse av byen mot ulykker og krig som helt uerstattelig. Men Edessa-kledet flyttes likevel til Konstantinopel. I år 1144 ble byen der Kledet hadde vært, totalt ødelagt av tyrkiske styrker. Alle menn i byen ble drept, kvinner og barn solgt som slaver og byens 14 kirker ødelagt.

- Det fransk-ledede 4. korstog erobret og herjet Konstantinopel i 1204. Mange av byens skatter ble plyndret. Også Edessa-kledet, byens aller mest dyrebare klenodium, forsvant i kaoset som oppstod.

- Et brev som er datert 1. august 1205, ble samme år sendt til pave Innocens III. Brevet forteller hva som skjedde med Konstantinopels hellige skatter. Brevet omtaler også "det linkledet som vår Herre Jesus Kristus ble svøpt i etter sin død." I brevet kommer det fram opplysninger som kan tyde på at Kledet på denne tiden var blitt fraktet til Athen.

- Da franskmannen Arnaut Sabbatier ble tatt opp i Tempelridderordenen i 1287, forteller han at han ble brakt til "et hemmelig sted hvor bare tempelbrødrene hadde adgang". Der ble han vist "et langt linklede hvor skikkelsen av en mann var prentet inn." Dette nylig oppdagede dokumentet blir tolket som et indisium på at Kledet på denne tiden tilhørte Tempelridderne og at det ble brakt med til Frankrike.

- Ved daggry den 13. oktober 1307 lot den franske kong Philip IV alle tempelriddere i landet arrestere. Mange riddere ble torturert, anklaget for kjetteri. Kjetterianklagene gikk også på rykter om at Tempelridderne hadde tilbudt et mystisk skjeggete mannsansikt på sine hemmelige ordensmøter. Dette objektet ble aldri funnet, til tross for den overraskende aksjonen, omfattende bruk av tortur og strenge straffer.

- I 1314 ble tempelordenens øverste ledere, Jacques de Molay og Geoffrey de Charny, brent på en stake i Paris, mens de hevdet sin egen og ordenens uskyld.

- Geoffrey I de Charny, en fornem ridder, trolig etterkommer eller nær familie av den ovennevnte med samme navn, er den første sikre eier i Vest-Europa av det vi nå kaller Likkledet i Torino.

- Geoffrey I de Charny søkte rundt 1340 pave Clement VI (i Avignon i Frankrike) om tillatelse til å bygge en kirke i Lirey, en liten landsby øst for Paris. Her blir Likkledet senere stilt ut i 1355. Siden den gang har Likkledet aldri vært utenfor Europa. I løpet av de neste århundrene ble Likkledet ved ulike anledninger mange ganger vist fram for store folkemengder.

- 1398: Geoffrey II de Charny dør. Eierskapet til Likkledet flyttes over til hans datter Margaret.

- Rundt 1450: Den barnløse Margaret de Charny er blitt gammel. Hun mottar en borg og en landeiendom fra Hertugen av Savoy, for "verdifulle tjenester". Disse tjenestene bestod i overdragelsen av Likkledet til adelslekten Savoy, som i 1848 ble den italienske kongeslekten fram til 1946. Savoy-familien kom altså til å eie Kledet i mer enn 500 år – fra rundt 1450 til 1983.

- 1578: Likkledet flyttes til Torino, hvor det siden har vært oppbevart. Det stilles ut på Piazza Castello for ca. 40 000 mennesker. En gravering viser Likkledet utstilt samme sted i 1613, med enorme folkemasser til stede.
- 1898: Utstilling i anledning av at det er 50 år siden en fra Savoy-familien ble konge i Italia. Den 28. mai samme år ble Likkledet fotografert av italieneren Secundo Pia. Fotografiene viser avtrykkets karakter som et fotografisk negativ og som et meget interessant vitenskapelig forskningsobjekt. Forskningen startet umiddelbart.
- Kledet ble stilt ut og sett av store menneskemengder i 1931 og 1978. Da ekskonge Umberto II av Savoy-slekten døde i 1983, testamenterte han Kledet til Den katolske kirke. Kledet tilhører fra da av Vatikanet. Kledet ble stilt ut offentlig i 1998, i 2000 og i 2010. Neste gang blir i 2025.

(Teksten er hentet fra boka: *Torinokledet – der tro og vitenskap møtes*, av Jostein Andreassen og Oddvar Søvik, 2013.)